

## توانمند سازی مدیریت بحران شهری در جهت کاهش بلایای طبیعی (زلزله) با تاکید بر شهر تبریز

محسن احدنژاد روشتی<sup>1</sup>، شاهرخ زادولی خواجه<sup>2\*</sup>، فاطمه زادولی<sup>3</sup>

1- استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه زنجان (ahadnejad@gmail.com)

2- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه زنجان  
(sh.zadvali@yahoo.com)

3- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه تبریز  
(f.zadvali@yahoo.com)

### چکیده

گسترش شهر و شهرنشینی و افزایش تدریجی تعداد شهرهای بزرگ در جهان به خصوص در کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران از یک طرف و رشد شهرها، تمرکز و تجمع جمعیت و افزایش بارگذاریهای محیطی و اقتصادی بر بستر آنها از طرف دیگر، ضمن توجه بیشتر به شهرها، منجر به پذیرش نقشها و عملکردهای متعدد شده است. یکی از موضوعات مهمی که بیشتر شهرهای بزرگ جهان با آن روبرو هستند موضوع حوادث طبیعی است. با توجه به ماهیت غیر مترقبه بودن این حوادث و لزوم اتخاذ سریع و صحیح تصمیم ها و اجرای عملیات، مبانی نظری و بنیادی دانشی را تحت عنوان مدیریت بحران به وجود آورده است این دانش به مجموعه اقداماتی گفته می شود که قبل، حین و بعد بحران جهت کاهش اثرات این حوادث و کاهش آسیب پذیری انجام می شود. با بکارگیری اصول و ضوابط شهرسازی و تبیین مفاهیم موجود در این دانش مانند بافت و ساختار شهر، کاربری اراضی شهری، شبکه های ارتباطی و زیر ساختهای شهری تا حد زیادی می توان اثرات و تبعات ناشی از حوادث طبیعی را کاهش داد. این مقاله با رویکردی توصیفی- تحلیلی و با بررسی میدانی فرایند توانمند سازی مدیریت بحران در جهت کاهش بلایای طبیعی (زلزله) را در شهر تبریز مورد مطالعه قرار می دهد. نتایج تحقیق نشان می دهد که شهر تبریز بخصوص شمال این شهر به عنوان یکی از مناطق زلزله خیز به علت وجود تراکم جمعیتی بالا و همچنین قرار گیری بر روی گسل به شمار می رود. از یافته های این تحقیق نیز می توان به کاهش اثرات و صدمات ناشی از حوادث طبیعی به طور اخص با کاربرد مدیریت صحیح اشاره نمود.

**واژه های کلیدی:** توانمندسازی، مدیریت بحران، مخاطرات طبیعی،

تبریز.

### 1- مقدمه

برخورداری از اقلیم گرم و خشک، تنوع توپوگرافیکی و شرایط طبیعی ناهمگون و همچنین تغییرات و تحولات اجتماعی و اقتصادی پر شتاب دهه های اخیر، نظیر شهرنشینی، دگرگونی در ساختار اقتصادی و تکنولوژیک و قرار گرفتن در دوران گذار اقتصادی، مجموعاً شرایطی را بوجود آورده است که وقوع انواع بحرانهای محیطی و انسانی اجتناب ناپذیر است. زلزله یکی از خطرناکترین بلایای طبیعی عصر حاضر می باشد که همواره اهمیت خود را به طور عینی نمایان کرده است. زلزله